Konsument verket • KO

Rapport 2018:6

Marknadskontroll av hoppborgar

Inventering, kontroll och information

2018:6 Marknadskontroll av hoppborgar
Konsumentverket 2018

Ansvarig handläggare: Anna Ekegren

Innehållsförteckning

1 Bakgrund 6

1.1 Exempel på olycksfall och incidenter 6

2 Regelverk 8

2.1 Produktsäkerhetslagen (2004:451) 8

2.2 Standard SS-EN 14960:2013 8

2.3 Vem ansvarar för vad? 9

3 Genomförande 12

3.1 Så arbetar Konsumentverket 12

3.2 Inventering 12

3.3 Enkät till konsumenter 12

3.4 Informationsinsatser 13

3.5 Kontroll av företag 14

3.6 Kontroll av event 14

3.7 Uppmaning i media till allmänheten 15

3.8 Branschdialoger 15

4 Resultat av kontrollen 17

4.1 Reaktioner på informationsinsatserna 17

4.2 Resultat av kontroll av företag 17

4.3 Resultat av kontrollen 19

5 Iakttagelser och händelser utanför kontrollen 20

5.1 Besiktningsmän 20

5.2 Utländska certifieringar och branschföreningar 20

5.3 Påverkan i standardiseringen 20

6 Slutsatser 21

7 Bilagor 22

Sammanfattning

Det har blivit allt vanligare att företag erbjuder hoppborgar vid sina näringsställen. Det handlar bland annat om hamburgerkedjor, bilaffärer och organisationer av olika slag som ordnar event. Sällan har hoppborgen något att göra med den vanliga verksamheten utan det är en del av deras marknadsföring för att locka barnfamiljer. Att hyra en hoppborg till sitt barnkalas hemma är ett annat användningsområde för hoppborgar.

Konsumentverket, i egenskap av tillsynsmyndighet, har aldrig tidigare gjort någon samlad kontroll av säkerhet i produkten hoppborgar eller av tjänsten att låta barn hoppa i hoppborgar. Innan kontrollen hade Konsumentverket kännedom om flera allvarliga olyckor där hoppborgar varit inblandade och har även utrett anmälningar från konsumenter angående detta.

I denna kontroll har en inventering av marknaden för hoppborgar gjorts, både avseende aktörer och deras kännedom om gällande regler. Granskningen visar att säkerhetsnivån och kunskapen om gällande krav generellt sett är låg i branschen. Ett stort fokus har lagts på dialog med och information till branschen för framtida förbättringar gällande säkerheten på hoppborgar.

Summary

It has become increasingly common for companies to offer bouncy castles at their business locations. These include fast food restaurants, car stores and organizations that arrange events. Seldom, the bouncy castle has something to do with the usual business, but it is part of their marketing to attract families with children. Hiring a bouncy castle to the own children's birthday party at home is another use for bouncy castle.

The Swedish Consumer Agency, as being the Swedish market surveillance authority, has never before made any market surveillance activity of safety in the product bouncy castle nor the service to let children jump in them. Prior to the inspection, the Consumer Agency had knowledge of several serious accidents where bouncy castles were involved.

In this market surveillance activity, an inventory of the market for bouncy castle has been made, both regarding actors and their knowledge of current rules. The results of the market surveillance activity show that the level of security and knowledge of current requirements is generally low in the national industry. A great focus has been put on dialogue with and information to the industry for future improvements regarding the safety of bouncy castle.

1 Bakgrund

Det har blivit allt vanligare att företag erbjuder hoppborgar vid sina näringsställen. Det handlar bland annat om hamburgerkedjor, bilaffärer och organisationer av olika slag som ordnar event. Sällan har hoppborgen något att göra med den vanliga verksamheten utan det är en del av deras marknadsföring för att locka barnfamiljer. Att hyra en hoppborg till sitt barnkalas hemma är ett annat användningsområde för hoppborgar.

Konsumentverket har kännedom om flera allvarliga olyckor där hoppborgar varit inblandade, läs mer under rubriken *Inträffade olycksfall och incidenter*. Det handlar om skallskador där barn ramlat ut från hoppborgen på hårt underlag. Konsumentverket har även utrett tillbud där hoppborgen sjunkit ihop med barn inuti vilket medfört kvävningsrisk. I andra länder har dödsolyckor inträffat på grund av att hoppborgen, med barn inuti, lyft och blåst iväg eftersom den inte varit ordentligt förankrad.

Olyckorna bedöms bero på i huvudsak fyra faktorer:

1. avsaknad av personal som har uppsikt, alternativt bristande uppsikt av personalen
2. olämplig placering av hoppborgen på hårt underlag
3. hål i hoppborgen och/eller otillräcklig fläkt som medför kollaps av hoppborgen
4. bristande förankring

Eftersom allvarliga olyckor inträffat såg Konsumentverket ett behov av att göra en kontroll av marknaden för hoppbogar. Syftet med kontrollen var att uthyrare och andra näringsidkare som tillhandahåller hoppborgar till allmänheten skulle få kunskap om vilka säkerhetskrav som gäller för att tjänsten ska ge en betryggande skyddsnivå. Det förväntade resultatet var att risken för att barn skadas allvarligt i samband med lek på hoppborgar skulle minska.

I kontrollen ingick inte hoppborgar som tillhandahålls på så kallade lekland (varken inomhus eller utomhus).

1.1 Exempel på olycksfall och incidenter

1.1.1 Sverige

2017 kollapsade en hoppborg i form av en uppblåsbar rutschkana på ett lekland. En stor djup ficka skapades på toppen av hoppborgen där barnen fastnade och riskerade att ramla ner. Från hoppborgens topp ner till betonggolvet var det cirka tre meter. Inga barn skadades allvarligt vid incidenten. Konsumentverket utreder saken i ett ärende.

2017 ramlade flera barn ner på marken då en sju meter hög hoppborg i form av en rutschkana tappade lufttrycket och vek sig. Inga barn skadades allvarligt. Händelsen inträffade på en stadsfestival. Konsumentverket utreder saken i ett ärende.

2016 inträffade en olycka då en hoppborg monterats upp utan samtliga delar i ett aktivitetscenter på en skidort. Ett barn ramlade ut från hoppborgen där den saknade delen skulle ha varit monterad. Fallet var ca 3 meter ner i betonggolv. Barnet ådrog sig skallskador.

2014 inträffade en olycka med en hoppborg som var uppställd utan övervakning utanför en snabbmatsrestaurang. Barnet i fråga hoppade upp och satte sig på en av hoppborgens ytterväggar och ramlade därifrån ned i det hårda underlaget som hoppborgen var uppställd på. Barnet ådrog sig en fraktur på skallbenet samt blödningar i huvudet, innanför vänstra trumhinnan och en spricka i andra halskotan. Händelsen polisanmäldes och ett strafföreläggande dömdes till slut ut. Åklagarmyndigheten menade att företrädare för snabbmatsrestaurangen av oaktsamhet hade orsakat skadorna på barnet genom att de inte ställt upp hoppborgen på betryggande sätt eller på annat sätt förhindrat att barn kunde falla ur den på sidorna och därvid skada sig allvarligt. Snabbmatsrestaurangens oaktsamhet bestod i att de dels inte gett den lokala restaurangen tillräckliga instruktioner för ett säkert användande av hoppborgen dels att den lokala restaurangen ställt upp hoppborgen på hårt underlag utan bevakning trots att den var konstruerad på sådant sätt att barn kunde trilla ur på sidorna. Åklagaren övervägde att åtala restaurangen, men valde uthyraren istället eftersom restaurangen fått bristfälliga instruktioner.

1.1.2 Internationellt

2017 dog en sexårig flicka till följd av sina skador efter att en hoppborg i Spanien blåste iväg. Hoppborgen var endast fäst i två av sina sex förankringspunkter. I hoppborgen fanns sex andra barn som även de kastades ur hoppborgen och skadades.

2016 lättade en hoppborg på en påskmarknad i England och en sjuårig flicka skadades allvarligt. Flickan avled senare av sina skador.

2 Regelverk

2.1 Produktsäkerhetslagen (2004:451)

Enligt produktsäkerhetslagen (2004:451) ska alla varor och tjänster som erbjuds konsumenter vara säkra. En hoppborg är en vara som ska vara säker att använda, att erbjuda barn att leka i en hoppborg är en tjänst.

Konsumentverket är tillsynsmyndighet enligt produktsäkerhetslagen. För att veta om en vara eller tjänst är säker finns bland annat ledning i standarder. Standarder är frivilliga att följa och anses utgöra en miniminivå för säkerheten. Konsumentverket har dock möjligheten, enligt produktsäkerhetslagen, att ställa ytterligare krav än de som standarden tar upp om det visar sig att en vara eller tjänst är farlig trots att den följer standardens krav.

Produktsäkerhetslagen uttrycker att ansvaret under lagstiftningen ser olika ut i olika roller såsom distributör och tillverkare. Med begreppet tillverkare avses bland annat den som importerar en vara till EES, den som sätter sitt namn eller varumärke på varan och andra näringsidkare i kedjan om deras verksamhet kan påverka en varas säkerhet.

De krav som Konsumentverket ställer vid tillhandahållandet av hoppborgar är baserade på produktsäkerhetslagen samt i huvudsak standarden SS-EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar lekutrustning - Säkerhetskrav och provningsmetoder”

Enligt produktsäkerhetslagen är företag skyldiga att samarbeta med varandra och med tillsynsmyndigheter gällande produkters säkerhet.

En annan skyldighet företag har enligt lagen är att underrätta Konsumentverket om de tillhandahållit en farlig vara eller tjänst.

2.2 Standard SS-EN 14960:2013

Standarden SS-EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar lekutrustning - Säkerhetskrav och provningsmetoder” anger krav på hoppborgars konstruktion, underhåll och besiktning. Standarden innehåller även krav på säkerhets- och användarinstruktioner.

En hoppborg definieras i standarden som en uppblåsbar lekutrustning som bygger på en kontinuerlig tillförsel av luft för att behålla sin form, på eller i vilka användare kan spela, studsa och/eller glida.

För att förebygga allvarliga olyckor är det viktigt att hoppborgen i sig uppfyller säkerhetskraven i standarden, men också att uthyrare bifogar tillräckliga användar- och säkerhetsinstruktioner. Slutligen ligger ansvaret hos den som tillhandahåller tjänsten (att hoppa i hoppborg) att säkerhetsinstruktionerna följs så att skyddsnivån blir tillräcklig.

I standarden talas om olika aktörer[1], nämligen:

Tillverkaren (supplier/manufacturer)	Den som tillverkat hoppborgen och som ansvarar för att rätt information och dokumentation följer med hoppborgen.
Uthyraren (Controller)	Är personen eller organisationen som hyr ut hoppborgar. Uthyraren har det övergripande ansvaret för hoppborgen som innefattar bland annat underhåll.
Operatören (Operator)	Är personen som är utpekad av uthyraren att ha ansvaret för hoppborgen hela tiden den används.
Assistenten (Attendant)	Är en person som arbetar under operatören och hjälper till vid användandet av hoppborgen.

Genom standarden uttrycks vilket ansvar de olika aktörerna har. Under rubriken ”Vem ansvarar för vad?” tydliggörs detta tillsammans med de krav som ställs enligt produktsäkerhetslagen.

2.3 Vem ansvarar för vad?

Oavsett om det är tillverkare, uthyrare eller någon som hyr en hoppborg är det viktigt att det görs en egen riskvärdering avseende just den hoppborg som tillhandahålls och platsen den står på. Platsen och utrustningen bör studeras och följande fråga ställas: Vilka risker för skada finns och hur kan de förebyggas?

I detalj ser dock ansvaret lite olika ut beroende på vilken roll man har, se vidare rubrikerna nedan.

Under rubrikerna nedan är utgångspunkten att det finns en tillverkare som sålt en hoppborg till en uthyrare som sedan hyr ut den. Andra situationer är möjliga.

2.3.1 Tillverkaren

Enligt SS-EN 14960:2013 är det tillverkaren som ansvarar för att hoppborgen uppfyller kraven i standarden och har ett provningsprotokoll som visar detta. Hoppborgen ska även vara märkt i enlighet med standardens krav. Tillverkaren ansvarar även för att ta fram dokumentation som visar att produkten är säker och även förse de som köper hoppborgar med grundläggande information om produkten. Denna information ska vara skriftlig och i en enkel form och ska åtminstone innehålla detaljer för:

- Installation – såsom förankring och antalet förankringspunkter och maximal säker vindstyrka
- Användning – såsom begränsningar i antal användare och användarnas längd och information om vad som ska övervakas vid tillhandahållande
- Inspektion och underhåll

[1] Konsumentverkets egen översättning

2.3.2 Uthyraren

Uthyraren ska se till att ha fått rätt dokumentation från tillverkaren av hoppborgen och således säkerställt att den hoppborg som ska hyras ut uppfyller kraven i standarden SS-EN 14960:2013.

Vidare definierar standarden uthyrarens ansvar att omfatta bland annat:

- att genomföra rutininspektion och årlig inspektion
- att ge den som hyr tillräcklig användar- och säkerhetsinformation (i detta ingår att bedöma hur många personer som krävs för att övervaka hoppborgen vid varje specifikt tillfälle)

2.3.2.1 *Rutininspektion*

Enligt SS-EN 14960:2013 är det uthyraren som ansvarar för att genomföra, eller utse en person att utföra, rutininspektion. Denna inspektion ska utföras före varje användning. Är uthyraren inte själv på plats och genomför inspektionen ska den som hyrt hoppborgen förses med information om hur installationen och inspektionen ska göras. Om det i rutininspektionen upptäcks någon brist får hoppborgen inte tillhandahållas förrän bristen åtgärdats.

Rutininspektionen innebär, enligt standarden, kontroll av att:

- platsen för hoppborgen är lämplig
- alla förankringar är säkra och på plats
- stötabsorberande mattor är på plats
- det inte finns några betydande hål eller revor i tyg eller sömmar
- rätt fläkt används
- inre lufttrycket är tillräckligt för att ge en fast och tillförlitlig grund
- det inte finns några exponerade elektriska delar och att kablar inte är slitna
- stickproppar, uttag, strömbrytare och så vidare, inte är skadade
- anslutningsröret och fläkten är fast förbundna med varandra
- fläkten är placerad på ett säkert sätt och dess skyddande nät är hela

2.3.2.2 *Årlig inspektion*

Uthyraren ansvarar för att hoppborgarna denne hyr ut genomgår en årlig inspektion. Den årliga inspektionen bör utföras av en organisation eller person med erforderlig kompetens om standardens krav. Vad den årliga inspektionen ska innefatta framgår av standardens punkt 7.1.2. Brister som upptäcks vid den årliga inspektionen ansvarar uthyraren för att åtgärda innan hoppborgen tillhandahålls igen.

Läs mer om vem som kan göra den årliga inspektionen under rubriken ”Besiktningsmän”.

2.3.2.3 *Underhåll*

Tillverkaren ska ge information om hur utrustningen inspekteras och med vilka intervall detta ska göras. Det är sedan uthyraren som ansvarar för att det blir gjort. För att avhjälpa fel och bibehålla en god säkerhetsnivå bör utslitna delar bytas ut, hål och trasiga sömmar åtgärdas och defekta konstruktionsdelar bytas ut. Alla ändringar som påverkar hoppborgens väsentliga säkerhet ska endast göras efter samråd med tillverkaren eller en person med erforderlig kompetens om standardens krav. Detta för att säkerheten inte ska påverkas negativt av

ändringarna. Den som gör ändringar av hoppborgen som påverkar dess säkerhet får tillverkaransvar, se vidare under rubriken ”Produktsäkerhetslagen”.

2.3.2.4 *Användar- och säkerhetsinstruktioner*

Till hoppborgen ska det finnas tillräckliga användar- och säkerhetsinstruktioner. En uthyrare ska förse de som hyr hoppborgar med användar- och säkerhetsinformation som innehåller information om bland annat, en fullständig uppräkning finns i standarden:

- att hoppborgen och användarna ständigt ska övervakas
- hur personer lotsas i och ur hoppborgen på ett säkert sätt
- att användarnas längd inte får överskrida maxlängden
- att antal användare inte får överskrida maxantalet
- minsta antalet driftspersonal som krävs
- att skor, vassa föremål, mat och andra olämpliga objekt ej ska tas in i hoppborgen
- att ingången ska hållas fri från hinder
- att förbjuda användarna från att klättra eller hänga på väggarna
- vad som ska göras i händelse av en nödsituation eller olycka

Observera att det är uthyraren och inte tillverkaren som ansvarar för att ange minsta antalet driftspersonal som krävs. Detta framgår av standarden.

2.3.3 **Den som hyr en hoppborg (operatören)**

Den som hyrt en hoppborg ansvarar för att följa uthyrarens användar- och säkerhetsinstruktioner. Konsumentverket vill särskilt lyfta fram fyra punkter där olyckor ofta inträffar, dessa är:

- Övervakning av hoppborgen hela tiden den är uppblåst.
- Hoppborgens placering. Hårda underlag bör undvikas och det ska vara fri yta runt borgen.
- Det ska finns stötdämpande material runt hoppborgens öppningar.
- Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst.

För mer information om vad dessa fyra punkter innebär se Konsumentverkets framtagna faktablad till den som hyr hoppborgar som finns som bilaga 2 till denna rapport.

3 Genomförande

3.1 Så arbetar Konsumentverket

Medlemsstaterna i EU är skyldiga att bedriva marknadskontroll (tillsyn) av produkter som tillhandahålls på marknaden. I Sverige är Konsumentverket en av flera myndigheter som ska utföra marknadskontroll och på så sätt se till att produkter som saluförs uppfyller krav på säkerhet, hälsa, miljö och andra lagstadgade egenskaper.

Marknadskontroll syftar inte bara till att skydda konsumenternas säkerhet och hälsa, utan också till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan företag. Oseriösa näringsidkare ska inte få skaffa sig konkurrensfördelar i form av lägre priser eller annat genom att bjuda ut produkter som inte är säkra. Därmed ska marknadskontroll i förlängningen också bidra till att EU:s inre marknad fungerar effektivt.

Konsumentverket är tillsynsmyndighet enligt produktsäkerhetslagen. Lagstiftningen är till för att skydda konsumenter från farliga varor och tjänster. Det är näringsidkarens ansvar att tillhandahålla säkra produkter. Genom marknadskontroll kontrollerar myndigheten att näringsidkarna tar sitt ansvar och endast tillhandahåller säkra varor och tjänster.

Konsumentverkets marknadskontroll genomförs genom bland annat stickprov på marknaden, anmälningar från konsumenter samt underrättelser från företag och andra myndigheter.

3.2 Inventering

Kontrollen inleddes våren 2016 med en inventering av företag som tillhandahåller hoppborgar. Då ingen branschförening eller liknande fanns för hoppborgar gjordes inventeringen via sökningar på internet, sociala medier, försäljningssidor samt förfrågningar till kommunala konsumentvägledare. Inventeringen landade i 88 företag som hyr ut hoppborgar i Sverige.

Förutom inventering av uthyrare gjordes ett försök att inventera återkommande event där hoppborgar brukar finnas. För att hitta lokala evenemang tillfrågades de kommunala konsumentvägledarna. Det konstaterades att det var svårt att hitta information på förhand om huruvida hoppborgar skulle tillhandahållas vid evenemangen, ofta rapporterade lokaltidningar och andra medier om evenemangen i efterhand och det framgick då att hoppborgar tillhandahållits.

3.3 Enkät till konsumenter

Under hösten 2016 genomförde Konsumentverket en enkätundersökning. Frågor ställdes till 1000 konsumenter i åldern 18–75 år. Frågorna vi ställde var bland annat:

- Är det några situationer som du upplever som särskilt riskfyllda eller farliga med hoppborgar, i så fall vilka?
- Känner du till något tillfälle där ett barn skadat sig i samband med hopp i hoppborg? Här gavs respondenten möjlighet att beskriva vad som hänt och vilken skada barnet tilldragit sig.

Av de 1000 som svarade så var det 80 procent som varit med när barn hoppat i hoppborgar. De situationer som flest har svarat att de upplever som särskilt farliga är:

- att det är för många barn som hoppar samtidigt
- att barn krockar med varann

Av de som varit med när barn hoppat i hoppborgar så är det 14 procent som känner till att barn skadat sig när de hoppat i hoppborgar. Siffran skulle kunna avfärdas med att det rör blåmärken och småskador. Till viss del är det fallet, men uppseendeväckande är att 103 personer lämnade in fritextsvar där de beskriver vad som hänt och vilka skador som uppstod. Bland skadorna som beskrivs så är det flera som har ramlat ut ur borgen med skador på huvud, arm och benbrott som följd. Andra svar vi fick in var:

- att luften plötsligt gick ur hoppborgen och barnet landade hårt
- att när ett barn skulle gå ur hoppborgen gjorde ett annat större barn en häftig påstigning, vilket resulterade i skador på fot som följd
- alldeles för stora barn som hoppar bland små barn
- ett barn som krockat med ett annat inne i hoppborgen och föll. Eftersom det var så många barn där inne var det svårt att ta sig upp för barnet och han blev trampad på av andra barn.
- en vuxen betydligt tyngre person hoppade i borgen och lättare barn flög i väg
- någon fick en smäll från fot av barn som gjorde frivolter
- för många barn i hoppborgen på en gång. Ett barn hoppade så armen gick av på ett annat barn.

Redovisade exempel av skador som uppkommit på grund av antalet personer i hoppborgen, storleken på dem och deras beteende menar Konsumentverket skulle i stor grad kunnat ha undvikits om hoppborgen varit övervakad.

3.4 Informationsinsatser

3.4.1 Information till uthyrare juni 2016

Inför sommaren 2016 skickades ett informationsbrev ut via e-post till den företag som identifierats i inventeringen. Informationen riktade sig i huvudsak till uthyrare av hoppborgar.

Brevet skickades också till tre snabbmatskedjor och till branschorganisationerna Svensk dagligvaruhandel, Visita och Svensk camping. Brevet lades också på Konsumentverkets webbsida och fick även viss spridning i media.

Brevet innehöll information om Konsumentverkets kontroll av hoppborgar samt information om de krav som finns i standarden och lagens krav. Informationsbrevet finns i bilaga 1.

3.4.2 Information till den som hyr en hoppborg juni 2017

Inför sommaren 2017 skickades ett faktablad ut där Konsumentverket lyfte upp fyra viktiga saker att ta hänsyn till när man hyr en hoppborg och ska tillhandahålla denna till konsumenter. De fyra punkterna var:

- Skyldighet att övervaka hoppborgen hela tiden den är uppblåst
- Placering - undvik hårda underlag och se till att det är fri yta runt borgen
- Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst
- Se till att det finns stötdämpande underlag runt hoppborgens öppningar

Faktabladet skickades ut till samma grupp företag, i huvudsak uthyrare, som informationsbrevet år 2016. Faktabladet skickades ut med uppmaningen att sprida informationen till alla som hyr en hoppborg av dem. Det skickades även ut till ett antal arrangörer av årliga evenemang där hoppborgar är ett återkommande inslag.

Faktabladet finns som bilaga 2 till denna rapport.

3.5 Kontroll av företag

Under hösten 2016 valdes sex företag ut av dem som fått informationsbrevet under våren 2016, i huvudsak uthyrare. Konsumentverket begärde in dokumentation gällande säkerheten för två av hoppborgarna som företagen tillhandahöll. Verket granskade dokumentationen utifrån om den uppfyllde kraven i standarden SS EN 14960 samt granskning av säkerhetsinformationen som medföljde hoppborgen vid uthyrning. Den dokumentation som begärdes in var följande:

- protokoll/certifikat från provning och inspektion av hoppborgen
- rutiner för underhåll och inspektion av hoppborgen
- register över inspektioner, underhåll och ändringar av hoppborgen
- register över inträffade olycksfall

Resultatet av kontrollen finns i avsnitt *6.2 Resultat av kontroll av företag*.

3.6 Kontroll av event

Under sommaren 2016 genomfördes, i samarbete med kommunala konsumentvägledare, kontroll av hoppborgar på fem event. Konsumentvägledarna fick med sig en checklista och uppmanades att fotografera hoppborgarna enligt viss instruktion. Noteringar från dessa kontroller är:

- Det fanns vakter i parken med hoppborgar som hade koll på barnen och särskilt de stora barnen som gjorde volter, vakterna meddelade att det inte var ok. Det var inhyrd personal som ansvarade och såg till att det inte var för mycket folk samtidigt.
- Hoppborgen var uppblåst men flera hål fanns som var tejpade med silvertejp men det slöt inte tätt.
- Hoppborgarna var inte förankrade i de förankringspunkter som fanns på hoppborgen.
- I en kommun besöktes ett flertal snabbmatsrestauranger och lekland där nästan samtliga uppgav att de ersatt hoppborgar med fasta lekställningar istället eftersom de inte kan leva upp till kravet på uppsyn över anordningen.
- Ett event hade valt att ta ner sina hoppborgar pga hård blåst.

Konsumentverket öppnade även ett ärende angående de hoppborgar som ställts upp på Bråvallafestivalen efter att media rapporterat om en stor ökning av frakturer och stukningar hos akutmottagningen i Norrköping under festivalen.

Under 2017 genomfördes kontroll av hoppborgar på två event där Konsumentverket själva besökte eventet. Noteringar från dessa kontroller är:

- På Underbara Barn-mässan i Stockholm erbjöd en utställare en hoppborg för småbarn som saknade stötdämpande underlag framför entréer och en utåkningsdel till en rutschbana. Detta åtgärdades på plats av ansvariga efter påpekande från Konsumentverket. Påpekandet och den genomförda åtgärden uppskattades av företaget som uppgav att det gjort stor skillnad.
- Musikfestivalen Diggiloo åtföljdes av ett hoppborgsland som Konsumentverket besökte. På området fanns sex uppblåsbara lekelement placerade på gräs utan förankring. Viss personal för övervakning fanns som bl.a. tillrättavisade barn som klättrade åt fel håll i rutschkanan. Vid ett tillfälle tappar en uppblåsbar lekmatta tryck och all luft går ur. Problemet åtgärdas utan att barn behöver lämna mattan.

På grund av svårigheten att på förhand hitta event som tillhandhöll hoppborgar blev denna del av kontrollen mer begränsad än planerad. Det som dock kan konstateras är att de event som konsumentvägledare besökte under 2016 varierade avseende om det fanns någon som övervakade hoppborgen eller ej. Samma variation såg Konsumentverket vid de event som myndigheten besökte under 2017. Även de anmälningar om obemannade hoppborgar som Konsumentverket fått in under sommaren 2017 vittnar om detta.

Konsumentverket har även varit i kontakt med en byggkedja som i en lokaltidning annonserade att de skulle ha en familjedag med hoppborg. Myndigheten upplyste om krav bland annat på övervakning, placering, förankring och stötdämpande underlag.

3.7 Uppmaning i media till allmänheten

Den 19 juni 2017 gick Konsumentverket ut med ett pressmeddelande där vi varnade för obemannade hoppborgar. I pressmeddelandet uppmanades allmänheten att anmäla till Konsumentverket om man såg en hoppborg som inte var övervakad eller upplevdes osäker. Pressmeddelandet finns i bilaga 3. Uppmaningen ledde till 16 anmälningar från konsumenter under juni-augusti. Anmälningarna har resulterat i ärenden där ansvariga företag fått information om anmälan samt gällande krav och regler och ett påpekande om att myndigheten förutsätter att gällande regler kommer att följas i fortsättningen. Myndigheten har även under denna tid mottagit anmälningar avseende andra risker.

3.8 Branschdialoger

3.8.1 Branschträff Laxå

I februari 2016 kontaktades Konsumentverket av en hoppborgstillverkare som startat ett nätverk för sina kunder. Nätverket hade för avsikt att börja anordna årliga träffar och ville ha med information om Konsumentverkets tillsyn av hoppborgar, vilket verket bidrog med. Nästa träff inträffade i mars 2017, då medverkade Konsumentverket på plats. Inbjudan hade gått ut till den branschgrupp som Konsumentverket identifierat i sin inventering av marknaden. På branschträffen hölls en föreläsning av en engelsk besiktningsman som är certifierad enligt RPII (Register of Play Inspectors International) som utför besiktningar av hoppborgar enligt PIPA -

programmet (Pertexa Inflatable Play Accreditation). Dessutom föreläste Konsumentverket om rollen som tillsynsmyndighet, företagens ansvar, kända olyckor, krav i standarden och den kommande marknadskontrollen. Träffen livesändes via sociala medier för att nå fler intresserade.

Efter träffen har Konsumentverket hållit kontakten med nätverket genom ett par representanter. Myndigheten har informerats om att nätverket initierat olika arbetsgrupper för att jobba vidare med säkerheten runt hoppborgar. Arbetsgrupperna har bland annat undersökt möjligheten till en etablering av svenska besiktningsmän för hoppborgar, vilka krav som ska ställas på stötdämpande material och branschgemensamma användarinstruktioner.

3.8.2 Snabbmatskedjor

Inför utskicket av informationsbrev sommaren 2016 upprättades kontakter med ett par olika snabbmatskedjor. En av dem uppgav att de inte har hoppborgar centralt att låna ut till de olika franchisetagarna runt om i landet. Det centrala kontoret kan inte svara fullt ut för vad de lokala restaurangerna gör. Generellt hade denna aktör minskat ner på lekaktiviteter för barn av säkerhetsskäl. En annan kedja informerade om att de tagit ett principbeslut om att inte längre ha hoppborgar på sina restauranger. Konsumentverket har dock dokumenterat fall där hoppborgar med brister varit uppställda utanför deras restauranger. Ansvarig centralt uppger att en påminnelse om principbeslutet ska gå ut i anledning av detta.

3.8.3 Övriga branschkontakter

Förutom kontakter i samband med utskick av informationsbrevet har Konsumentverket i sin löpande kontakt med MAF (Marknadsarrangörernas förening) informerat om marknadskontrollen om hoppborgar.

En kontakt har försökt tas med Sveriges Tivoliägarförening via formulär på deras webbsida men ingen kontakt har upprättats.

Under projektet har Konsumentverket hållit certifieringsorganet SERENO (som certifierar besiktningsmän för lekplatser) underrättade om verkets aktiviteter samt spridit de framtagna informationsbreven via branschföreningarna Svensk dagligvaruhandel, Visita (f.d Svenska hotell- och restaurangföretagare), Svensk Handel och Svensk Camping.

4 Resultat av kontrollen

4.1 Reaktioner på informationsinsatserna

Efter att informationsbrevet skickades ut i juni 2016 mottog Konsumentverket flera reaktioner från de företag som fått brevet. Reaktionerna var övervägande positiva och uppmuntrande om att marknaden för hoppborgar skulle kontrolleras då flertalet företag upplevde problem och okunskap i branschen. Flera företag passade på att ställa frågor om säkerhet, några erbjöd sin expertis till kontrollen.

4.2 Resultat av kontroll av företag

4.2.1 Vad fick vi in i dokumentkontrollen

Av de 6 företagen som kontrollerades under höst/vinter 2016/17 var fem företag uthyrare av hoppborgar och ett företag sålde hoppborgar. Konsumentverket begärde enligt plan in dokumentation gällande säkerheten för två av hoppborgarna som företagen tillhandahöll. Företagen fick även svara på frågor. Frågorna var:

- Vem är er/era leverantör(er) av uppräknade hoppborgar?
- Vilket varumärke/tillverkare finns angiven på uppräknade hoppborgar? (visa gärna med foto)

Efterfrågad dokumentation var följande:

a) provningsprotokoll för hoppborgen enligt standard EN 14960:2013
b) besiktningsprotokoll för hoppborgen från senaste årliga besiktningen enligt standard EN 14960:2013
c) de användar- och säkerhetsinstruktioner som skickas med vid uthyrning av hoppborgen
d) rutiner för underhåll och inspektion av hoppborgen samt uppgifter angående utfört underhåll, inspektioner, ändringar av hoppborgen (begränsat till år 2016)
e) rutiner för att dokumentera olycksfall samt register över inträffade olycksfall (begränsat till år 2016)
f) foton på hoppborgen som visar hoppborgen i sin helhet samt detaljfoton på skyltar/text om regler för användande etc. på själva hoppborgen

Inget företag inkom med fullständig dokumentation.

4.2.1.1 *Provningsprotokoll*

Standarden SS-EN 14960:2013 tar upp grundläggande säkerhetskrav vid konstruktion, tillverkning, provning och användning av hoppborgar.

Endast ett företag kunde visa upp att hoppborgarna de tillhandahöll uppfyllde standarden EN 14960:2013. Flera företag visade upp ett dokument kallat ”Certificate of Conformity” som ofta inte gick att koppla ihop med hoppborgen ifråga och som i vissa fall inte angav vilken standard hoppborgen uppfyllde. Konsumentverkets tolkning av ett ”Certificate of conformity” är att det inte ger ett tillförlitligt svar på att alla säkerhetskrav är uppfyllda och att det inte är inte samma sak som ett provningsprotokoll.

4.2.1.2 *Besiktningsprotokoll*

Enligt standarden ska en årlig besiktning utföras av en person med erforderlig kompetens om standardens krav. Vad den årliga besiktningen ska innefatta framgår av standarden. Brister som upptäcks vid besiktningen ska åtgärdas.

Endast ett företag kunde uppvisa ett dokument som kallades "Initial/Annual test work sheet" som angav att hoppborgarna var besiktigade senaste året.

4.2.1.3 *Användar- och säkerhetsinstruktioner*

En uthyrare ska kunna visa upp den användar- och säkerhetsinformation som denne förser de som hyr hoppborgar med. Vad denna information ska innehålla framgår av avsnitt *4.3.2.4 Användar- och säkerhetsinstruktioner* ovan. Av dessa instruktioner bör det tydligt framgå vem av uthyraren och den som hyrt hoppborgen som ska göra en så kallad rutininspektion. En rutininspektion ska göras före varje användning av hoppbogen. Se vidare avsnitt *4.3.2.1 Rutininspektion*.

En del av denna information ska tillverkaren av hoppborgen förse uthyraren med. Detta gäller bland annat detaljer för installation, användning och övervakning samt inspektion och underhåll. Se även avsnitt *4.3.1 Tillverkaren*.

Av de uthyrare som kontrollerades så kunde inget företag visa upp användar- och säkerhetsinstruktioner som uppfyllde alla punkter i standarden.

4.2.1.4 *Rutiner för underhåll och inspektion*

Enligt standarden ska tillverkaren ge information om hur utrustningen inspekteras och med vilka intervall detta ska göras. För att avhjälpa fel och bibehålla en god säkerhetsnivå bör utslitna delar bytas ut, hål och trasiga sömmar åtgärdas och defekta konstruktionsdelar bytas ut. Alla ändringar som påverkar hoppborgens väsentliga säkerhet ska endast göras efter samråd med tillverkaren eller en person med erforderlig kompetens om standardens krav.

Flera av företagen hade rutiner för att inspektera hoppborgarna efter varje användning men inget företag har lämnat in en skriftlig rutin till Konsumentverket på kontrollen. De flesta förde heller ingen loggbok över åtgärder som har vidtagits.

4.2.1.5 *Rutiner för att dokumentera olycksfall*

För att en tjänst ska vara säker ska det finnas rutiner för vilka åtgärder som vidtas vid olyckor. Olycksfall bör dokumenteras och följas upp för att kunna användas i det systematiska säkerhetsarbetet.

Samtliga företag i kontrollen meddelade att de inte haft några olycksfall under 2016. Inget företag kunde dock redovisa en rutin för hur de hanterar olycksfall.

4.2.2 **CE-märkta hoppborgar**

I kontrollen stötte vi på hoppborgar som var CE-märkta. Hoppborgar för hemmabruk är CE-märkta eftersom de klassas som leksaker. Sådana hoppborgar är inte lämpliga att hyra ut då de

inte tål samma belastning som de som är avsedda för offentliga miljöer. Med offentlig miljö menas en miljö tillgänglig för allmänheten och som inte är hemmabruk. Hoppborgar kan till sin utformning vara förvillande lika leksaker, framförallt så kallade aktivitetsleksaker som är avsedda för hemmabruk. Aktivitetsleksaker ska CE-märkas och följa lagen om leksakers säkerhet. Hoppborgar däremot, är en produkt som faller in under produktsäkerhetslagen och får därför inte CE-märkas. I och med de olika regleringarna omfattas hoppborgar för hemmabruk och hoppborgar för offentligt bruk av olika krav på utformning och hållfasthet. Detta beror bland annat på att riskerna samt belastningen skiljer sig mellan offentliga miljöer och hemmabruk.

4.3 Resultat av kontrollen

Konsumentverket har i denna marknadskontroll begärt in information från ett antal uthyrare av hoppborgar i syfte att skaffa sig en bild av nuläget på marknaden. Granskningen visar att säkerhetsnivån och kunskapen om gällande krav generellt sett är låg i branschen. Därför beslutade Konsumentverket att inte kräva åtgärder av de företag som inspekterades. Myndigheten valde att istället satsa på att öka kunskapen hos berörda aktörer/företag genom att ta fram information angående säkerheten runt hoppborgar och planera för en uppföljande kontroll. De inspekterade företagen informerades om att säkerheten för konsumenter måste förbättras på området varför verket förväntar sig att företagen satt sig in i reglerna och att hoppborgarna uppfyller gällande krav i en uppföljande kontroll.

5 Iakttagelser och händelser utanför kontrollen

5.1 Besiktningsmän

I inledningen av marknadskontrollen undersökte Konsumentverket om det fanns svenska besiktningsmän certifierade under ackreditering för hoppborgar utan att hitta sådana. Under projektets gång har verket fått information om att ett danskt företag som har ackreditering för standard 14960:2013 planerar att utbilda besiktningsmän i Sverige. Även aktörer i branschen har informerat verket om att det finns ett intresse hos enskilda företag att utbilda sig under brittisk ackreditering, något som skett i vissa fall.

5.2 Utländska certifieringar och branschföreningar

Under projektets gång har Konsumentverket kommit i kontakt med olika utländska certifieringar och branschföreningar som arbetar med hoppborgar och säkerhet. Däribland PIPA (Pertexa Inflatable Play Accreditation) som tagit fram ett inspektionsprotokoll för hoppborgar. Myndigheten har även sett certifikat utfärdade av Vincotte i Nederländerna som intygar att de uppfyller nederländsk nationell lagstiftning. De brittiska branschföreningarna NAIH (National Association of Inflatable Hirers) och TIPE (The Inflatable Play Enterprise) har tillsammans tagit fram en sammanfattning av standarden för operatörer.

Via dessa organisationer kan man tillgå viss information och tjänster, tillsynsansvaret av hoppborgar har dock Konsumentverket i Sverige.

5.3 Påverkan i standardiseringen

Standarden för hoppborgar SS EN 14960 ställer idag krav på stötdämpande underlag vid öppningen för hoppborgens entré, men inte runt om hela hoppborgen. Konsumentverket har kännedom om olyckor där barn har ramlat ur hoppborgen från andra öppningar än entrén och då ramlat ner i hårda underlag såsom betong med skallskador till följd. På grund av olyckorna har Konsumentverket föreslagit en utökning av kraven i standarden. Utökningen av krav innebär att det ska finnas stötdämpande material utanför alla öppningar på en hoppborg där barn riskerar att falla ur.

6 Slutsatser

I arbetet med marknadskontrollen kan Konsumentverket konstatera att marknaden för hoppborgar består av flera olika aktörer;

- de som arbetar med hoppborgar på heltid och har gjort så under många års tid,
- de som i huvudsak arbetar med eventservice där hoppborgar ingår som en del i ett koncept,
- de som har hoppborgsuthyrning som en bisyssla till annan heltidssysselsättning.

Den generella kunskapsnivån har varit låg gällande regler för säkerhet för hoppborgar. Dock har många i branschen under kontrollens gång visat en vilja till bättring som myndigheten ser positivt på.

Under kontrollens gång har myndigheten haft kontakt med personer med kännedom om den brittiska marknaden för hoppborgar. Dessa personer vittnar om att läget var det samma i England för 10 år sedan, men efter ett antal allvarliga olyckor har det arbetats upp en bättre säkerhetsnivå där fler aktörer liksom myndigheter har kännedom om reglerna och det finns fler besiktningsmän att tillgå.

När kunskapsnivån konstaterades vara låg satte Konsumentverket upp kortsiktiga och långsiktiga mål med sina kontroller. Det kortsiktiga målet var dels att inga hoppborgar skulle stå utan övervakning under sommaren 2017. I anledning av detta spreds ett faktablad med de fyra punkter identifierade som de viktigaste för konsumenters säkerhet till de som hyr hoppborgar via uthyrare i branschen. Allmänheten uppmanades även att anmäla till Konsumentverket om man såg hoppborgar utan övervakning. Tyvärr har det kortsiktiga målet inte uppnåtts trots dialog med och information till branschen, hoppborgar sattes upp utan övervakning under sommaren 2017. En utmaning på en marknad som består av aktörer med olika storlek och engagemang är just att nå ut med information.

Myndigheten ser därför att ett långsiktigt mål är att genom att arbeta förebyggande motverka fler allvarliga olyckor och till och med dödsfall i hoppborgar. För att nå detta långsiktiga mål bör Konsumentverket göra en uppföljande kontroll om några år, då ska kunskapsläget och säkerhetsnivån vara betydligt bättre i branschen.

De utmaningar som såväl Konsumentverket och branschen kan se i den närmaste framtiden, är behovet av att fasa ut gamla hoppborgar som inte uppfyller kraven samt att få de som hyr hoppborgar att följa medskickade användarinstruktioner. För att någon som hyr en hoppborg ska kunna ta sitt ansvar som operatör enligt standarden behöver denna få tillräckliga användar- och säkerhetsinstruktioner från uthyraren.

Avslutningsvis vill Konsumentverket sammanfattat kontrollen i att kunskapsnivån om säkerhet varit anmärkningsvärt låg i en bransch som jobbar med barn som är särskilt skyddsvärda konsumenter. Dock vill vi lyfta att delar av denna bransch visar en vilja att ta till sig säkerhetsreglerna och är villiga att arbeta systematiskt med förbättringar för att göra användandet säkrare för konsumenter. Trots detta är det viktigt att komma ihåg att vara kritisk i sitt val av hoppborgsleverantör.

7 Bilagor

Bilaga 1 Informationsbrev: Konsumentverkets kontroll av hoppborgar
Bilaga 2 Faktablad: Till dig som hyr hoppborgar
Bilaga 3 Pressmeddelande: Varning för obemannade hoppborgar

Bilaga 1
Informationsbrev: Konsumentverkets kontroll av hoppborgar

Konsument verket · KO

Snart genomför vi en marknadskontroll av hoppborgar

Hoppborgar innebär bra tillfällen till lek och rörelse för barn. En del av leken riskerar dock att sluta i skador. Därför genomför Konsumentverket en marknadskontroll av hoppborgar under 2016 och 2017.

Rolig lek med risk för skada

Att barn skadar sig när de leker är en del av att växa upp och utvecklas, men att barn skadar sig allvarligt på grund av vuxnas okunskap eller nonchalans är aldrig okej. Det har blivit allt vanligare att företag erbjuder hoppborgar vid sina näringsställen. Det handlar bland annat om hamburgerkedjor, bilaffärer och olika slags eventorganisationer. Hoppborgen har sällan något att göra med den vanliga verksamheten utan är en del av marknadsföringen för att locka barnfamiljer.

Konsumentverket gör nu en kontroll av säkerheten för hoppborgar. Anledningen är ett antal allvarliga olyckor där hoppborgar varit inblandade. Barn har ramlat ur hoppborgen och spräckt skallen på hårt underlag. Vissa hoppborgar har blåst iväg med barn inuti och sedan kraschlandat. Andra hoppborgar har sjunkit ihop med barn fortfarande inuti.

Kontroll ska öka kunskapen och förebygga skador

Marknadskontrollen genomförs under 2016-2017 och gäller hoppborgar som ställs upp vid event och utanför näringsställen.

Syftet är att du som ställer upp hoppborgar till allmänheten eller hyr ut hoppborgar, ska få kunskap om vilka säkerhetskrav som gäller för att förebygga risken för att barn skadas allvarligt.

Vilka regler gäller?

Att erbjuda barn att leka i en hoppborg är en tjänst. Enligt produktsäkerhetslagen (2004:451) ska alla varor och tjänster som tillhandahålls konsumenter vara säkra.

Foton: Shutterstock

Konsumentverket är tillsynsmyndighet enligt produktsäkerhetslagen. För att veta om en vara eller tjänst är säker finns bland annat ledning i standarder. Standarder är frivilliga att följa och anses utgöra en miniminivå för säkerheten. Konsumentverket har dock möjligheten, enligt produktsäkerhetslagen, att ställa ytterligare krav än de som standarden tar upp om det visar sig att en vara eller tjänst är farlig trots att den följer standardens krav.

De krav som Konsumentverket ställer vid tillhandahållandet av hoppborgar är baserade på produktsäkerhetslagen samt i huvudsak standarden SS-EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar lekutrustning”.

Om en hoppborg inte uppfyller kraven ska den tömmas på luft och sluta användas.

Ansvar för säkerheten

För dig som hyr ut hoppborgar

- Hoppborgen som du hyr ut ska uppfylla kraven i säkerhetsstandard SS-EN 14960:2013.
- Till hoppborgen ska du bifoga tillräckliga användar- och säkerhetsinstruktioner.
- Tänk på att en hoppborg för hemmabruk inte är lämplig att hyra ut då den inte tål samma belastning. Hoppborgar för hemmabruk är CE-märkta.

För dig som har hyrt en hoppborg

Följ uthyrarens användar- och säkerhetsinstruktioner. Tänk särskilt på:

- Hoppborgens placering. Undvik hårda underlag och se till att det är fri yta runt borgen.
- Se till att det finns stötdämpande material runt hoppborgens öppningar.
- Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst.
- Du är skyldig att övervaka hoppborgen hela tiden den är uppblåst.

Hur går marknadskontrollen till?

1. **Sommar 2016** Konsumentverket skickar ut detta informationsbrev samtidigt som Konsumentvägledare runt om i Sverige rapporterar in information om platser där hoppborgar ställs upp. Konsumentvägledarna förmedlar en skrivelse om säkerhet för hoppborgar, det kan därför hända att du fått liknande information förut.
2. **Höst 2016** Konsumentverket begär in dokumentation från ett urval av uthyrare av hoppborgar. Dokumentation gällande hoppborgens säkerhet samt säkerhetsinformation som medföljer hoppborgen vid uthyrning.
3. **Vår 2017** Konsumentverket kontrollerar ett antal event och näringsställen där hoppborgar ställs upp.
4. **Resultatet** av kontrollen sammanställs i en rapport som presenteras på Konsumentverkets webbplats.

Hur kan jag förbereda mig inför kontrollen?

Förbered dig inför kontrollen genom att läsa bilagan till detta brev. I bilagan finns mer information om vilka krav som ställs på dig som hyr ut hoppborgar och på dig som hyrt en hoppborg. Information finns även på Konsumentverkets webbplats.

Projektgruppen vid Konsumentverket: Anna Ekegren, projektledare, Anna Strandberg, Maria Lindstedt och Åsa Persson
Har du frågor är du välkommen att kontakta Konsumentverkets växel: 0771 - 42 33 00
eller via e-post konsumentverket@konsumentverket.se

Läs mer om vilka regler som gäller för hoppborgar i bilagan på nästa sida, eller på vår webbplats:
konsumentverket.se/foretag/regler-per-omrade-och-bransch/sport-fritid-och-skyddsutrustning/hoppborgar/

Bilaga: Säkerhetsregler för hoppborgar

Nedan följer en sammanställning av de krav som gäller för hoppborgar. Kraven är till största del baserade på produktsäkerhetslagen och i huvudsak standard SS-EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar lekutrustning”. Observera att det finns fler detaljerade krav i standarden än de som räknas upp här.

Ansvaret för säkerheten för hoppborgar ligger hos tillverkaren såväl som uthyrare och den som hyr hoppborgar.

Riskvärdering

Oavsett om man är tillverkare, uthyrare eller hyr en hoppborg är det viktigt att man gör en egen riskvärdering avseende just den hoppborg man tillhandahåller och platsen den står på. Studera platsen och utrustningen och ställ dig frågan: Vilka risker för skada finns och hur kan de förebyggas?

Till dig som har hyrt en hoppborg

Följer du uthyrarens anvisningar?

Uthyraren ska förse dig med information om användande av hoppborgen så att det kan ske på ett säkert sätt. Före användning ska en rutininspektion göras. Uthyraren ska genomföra rutininspektionen, eller utse en person som ska utföra den. Är uthyraren inte själv på plats och genomför inspektionen ska uthyraren förse dig som hyr hoppborgen med information om hur installationen och inspektionen ska göras. Läs mer under rubriken *Rutininspektion* nedan.

Hoppborgens placering - Undvik hårda underlag och se till att det är fri yta runt borgen

Konsumentverket har kännedom om flera olyckor där barn ramlat ut från hoppborgar och landat med huvudet på hårt underlag vilket lett till allvarliga skallskador. Skallskadorna har inträffat på betong, asfalt och hårt trälaminatgolv.

Notera att det inte finns några krav i standarden avseende stötdämpande underlag nedanför fönster eller väggar som är högre än användarens maxlängd. Det har dock inträffat olyckor när barn har hoppat upp på väggar och sedan fallit ned och landat på hårt underlag. På grund av dessa olyckor anser Konsumentverket att hoppborgar inte bör ställas upp på hårda underlag om hoppborgen har öppningar som barn kan falla ut igenom.

Detta för att förebygga risk för fallskador. Konsumentverket rekommenderar att det ska finnas stötdämpning överallt runt hoppborgar där barn riskerar att komma ut. Standardens krav är minimikrav och här ser Konsumentverket en risk som i nuläget kan täckas med hänvisning till Produktsäkerhetslagen.

Utrymmet runt hoppborgen ska vara fritt från föremål som kan orsaka skada om ett barn faller ut ur hoppborgen. Sådana föremål kan vara till exempel staket, stolpar, möbler, skyltar och papperskorgar.

Se till att det finns stötdämpande material runt hoppborgens öppningar

Konsumentverket har kännedom om en olycka där en person fallit ur en hoppborg vid ingången och ådragit sig en allvarlig ryggfraktur. Runt hoppborgens ingångar ska det finnas stötdämpande underlag på en yta av 1,2 meter ut från alla sidor. Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst

Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst

Konsumentverket har kännedom om flera olyckor där hoppborgar blåst iväg med användare inuti. Hoppborgen har flugit iväg högt upp i luften och sedan kraschlandat med användare inuti.

Varje hoppborg ska ha minst sex förankringspunkter runtom borgen men det kan behövas fler beroende på hoppborgens storlek. På gräs är det lämpligt med markförankring. Där markförankring inte kan ske kan man använda sig av sandsäckar eller andra vikter. Hårda förankringsdelar får inte placeras så att barn kan ramla på dem. Detaljkrav på utformning av de olika förankringstyperna finns i standarden.

Vid frisk vind ska hoppborgar inte användas alls på grund av risken att de blåser iväg.

Kontrollera att hoppborgen är hel och inte har några skador. För att hoppborgen ska ge en fast och tillförlitlig grund är det viktigt att rätt fläkt används och att anslutningen fungerar. Se till att hoppborgen blir ordentligt uppblåst. Brister vad gäller hoppborgens uppblåsning kan resultera i att hoppborgen sjunker ihop med barn inuti, vilket medför en kvävningsrisk. Den ska vara skyddad så att barn inte kan komma åt att sticka in fingrar i fläkten.

Du är skyldig att övervaka hoppborgen hela tiden den är uppblåst

En hoppborg får inte användas utan övervakning av personal. Uthyraren ska förse dig med information om vad som krävs gällande övervakning av hoppborgen. Är hoppborgen obevakad måste den tömmas på luft och strömkällan ska inaktiveras. Den som övervakar hoppborgen ska vara lätt att identifiera och ska bland annat kontrollera:

- att antal användare inte överskrider maxantalet vilket kan leda till att barn krockar med varandra för att det är för trångt i hoppborgen
- att användarnas längd inte överskrider maxlängden vilket kan leda till att barn som är för långa i förhållande till hoppborgens väggar studsar eller välter ur hoppborgen
- att användarna inte klättrar och hänger på väggarna vilket kan leda till att barn ramlar ur hoppborgen
- att man kan gå in och ur hoppborgen på ett säkert sätt för att undvika att barn skjuts iväg till följd av ett annat barns hoppande på entrérampen.

Till dig som hyr ut hoppborgar

Hoppborgen som du hyr ut ska uppfylla kraven i säkerhetsstandard SS-EN 14960:2013

Standarden SS-EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar lekutrustning” tar upp grundläggande säkerhetskrav vid konstruktion, tillverkning, provning och användning av hoppborgar.

Standarden definierar uthyrarens ansvar att omfatta bland annat:

- att genomföra rutininspektion och årlig inspektion
- att bedöma hur många personer som krävs för att övervaka hoppborgen
- att ge den som hyr säkerhetsinformation angående användandet av hoppborgen

Rutininspektion

Uthyraren skall genomföra, eller utse en person att utföra rutininspektion. Denna inspektion ska utföras före varje användning. Är du som uthyrare inte själv på plats och genomför inspektionen ska du förse den som hyr hoppborgen med information om hur installationen och inspektionen ska göras.

Rutininspektionen innebär kontroll av att:

- platsen för hoppborgen är lämplig
- alla förankringar är säkra och på plats
- stötabsorberande mattor är på plats
- det inte finns några betydande hål eller revor i tyg eller sömmar
- rätt fläkt används
- inre lufttrycket är tillräckligt för att ge en fast och tillförlitlig grund
- det inte finns några exponerade elektriska delar och att kablar inte är slitna
- stickproppar, uttag, strömbrytare, etc. inte är skadade
- anslutningsröret och fläkten är fast förbundna med varandra
- fläkten är säkert placerad.

Årlig inspektion

En årlig inspektion bör utföras av en person med erforderlig kompetens om standardens krav. Vad den årliga inspektionen ska innefatta framgår av standarden. Brister som upptäcks vid inspektionen ska åtgärdas.

Underhåll

Tillverkaren ska ge information om hur man inspekterar utrustningen och med vilka intervall detta ska göras. För att avhjälpa fel och bibehålla en god säkerhetsnivå bör utslitna delar bytas ut, hål och trasiga sömmar åtgärdas och defekta konstruktionsdelar bytas ut. Alla ändringar som påverkar hoppborgens väsentliga säkerhet ska endast göras efter samråd med tillverkaren eller en person med erforderlig kompetens om standardens krav.

Till hoppborgen ska du bifoga tillräckliga användar- och säkerhetsinstruktioner

Som uthyrare ska du kunna visa upp den användar- och säkerhetsinformation du förser de som hyr hoppborgar av dig med. Denna information bör innehålla information om bland annat:

- att hoppborgen ständigt ska övervakas
- hur man lotsar personer i och ur hoppborgen på ett säkert sätt
- att användarnas längd inte får överskrida maxlängden.
- att antal användare inte får överskrida maxantalet
- minsta antalet driftspersonal som krävs
- att skor, vassa föremål, mat och andra olämpliga objekt ej ska tas in i hoppborgen
- att ingången ska hållas fri från hinder
- att förbjuda användarna från att klättra eller hänga på väggarna
- vad som ska göras i händelse av en nödsituation eller olycka.

En del av denna information ska tillverkaren av hoppborgen förse uthyraren med. Detta gäller bland annat detaljer för:

- *installation*; till exempel förankring och antalet förankringspunkter och maximal säker vindstyrka
- *användning*; till exempel begränsningar i antal användare och användarnas längd, information om vad som ska övervakas
- *inspektion* och *underhåll*.

Vilken dokumentation bör jag ha för min hoppborg?

Du ska som uthyrare kunna visa upp att hoppborgarna du hyr ut uppfyller standarden för hoppborgar genom att:

- uppvisa protokoll/certifikat från provning och inspektion av hoppborgen
- dina rutiner för underhåll och inspektion av hoppborgen
- ditt register över inspektioner, underhåll, ändringar av hoppborgen
- ditt register över inträffade olycksfall.

Hoppborg för hemmabruk är inte lämplig att hyra ut

Tänk på att en hoppborg för hemmabruk inte är lämplig att hyra ut då den inte tål samma belastning som de som är avsedda för offentliga miljöer. Hoppborgar för hemmabruk är CE-märkta.

Med offentlig miljö menas en miljö tillgänglig för allmänheten och som inte är hemmabruk. Hoppborgar kan till sin utformning vara förvillande lika leksaker, framförallt så kallade aktivitetsleksaker som är avsedda för hemmabruk. Aktivitetsleksaker ska CE-märkas och följa lagen om leksakers säkerhet. Hoppborgar däremot, är en produkt som faller in under produktsäkerhetslagen, och får därför inte CE-märkas. I och med de olika regleringarna omfattas hoppborgar för hemmabruk och hoppborgar för offentligt bruk av olika krav på utformning och hållfasthet. Detta beror bland annat på att riskerna samt belastningen ofta skiljer sig mellan offentliga miljöer och hemmabruk.

Bilaga 2
Faktablad: Till dig som hyr hoppborgar

Konsument verket • KO

Ska du hyra hoppborg?

Tänk på det här innan du hyr

När du hyr en hoppborg har du ett stort ansvar för användarnas säkerhet. Om hoppborgen lämnas obevakad kan det inträffa allvarliga olyckor. Barn har ådragit sig svåra skador när de hoppat i oövervakade hoppborgar.

Du är skyldig att övervaka hoppborgen hela tiden den är uppblåst

Hoppborgar och de som hoppar måste övervakas hela tiden. Vanliga skador som uppstår är att personer krockar med varandra när det är för många i hoppborgen. De som övervakar ska vara lätta att identifiera genom tex särskild klädsel. Uthyraren ska förse dig med information om hur många personer som behövs för att övervaka hoppborgen samt vad dessa personer ska göra.

Följ alltid uthyrarens användar- och säkerhetsinstruktioner

Placering - undvik hårda underlag och se till att det är fri yta runt borgen

Ramlar någon ut från hoppborgen kan detta leda till allvarliga skallskador. Exempel på hårda underlag är betong, asfalt och hårt trälaminatgolv. Utrymmet runt hoppborgen ska vara fritt från föremål som kan orsaka skada om ett barn faller ut ur hoppborgen. Exempel på föremål är staket, stolpar, möbler, skyltar och papperskorgar. Även publik ska hållas på avstånd så att övervakning möjliggörs.

En hoppborg får inte lämnas obevakad. Gör den det måste den tömmas på luft.

Hoppborgen ska vara förankrad, hel och ordentligt uppblåst

Hoppborgen måste förankras för att stå stabilt och inte blåsa iväg. Se till att hårda förankringsdelar ska placeras så att barn inte kan ramla på dem.

Blåser det frisk vind (8 m/s), det vill säga när små lövträd börjar svaja, ska hoppborgen inte sättas upp. Det är bra att ha en vindmätare på platsen där hoppborgen ska sättas upp.

Vid frisk vind ska hoppborgar inte användas på grund av risken att de blåser iväg. Då måste de monteras ned.

Kontrollera även att hoppborgen är hel och inte har några skador. Har hoppborgen skador får den inte användas.

För att hoppborgen ska vara säker och fungera, ska den vara ordentligt uppblåst. Är den inte det kan barn ramla ur borgen eller fastna i hål som kan uppstå. Det är viktigt att rätt fläkt används och att anslutningen fungerar. Försäkra dig om att fläkten som fyller hoppborgen har en egen strömkrets så att den inte sjunker ihop om fläktens effekt blir för låg, om annat kopplas in på kretsen.

Foto: Shutterstock

Konsument verket • KO

Se till att det finns stötdämpande underlag runt hoppborgens öppningar
Runt hoppborgens ingångar ska det finnas stötdämpande underlag på en yta av 1,2 meter ut från alla öppna sidor. Runt ingångar är risken för skador extra hög och den som övervakar hoppborgen ska ta särskild hänsyn till detta. Stötdämpande material i form av mattor, behövs i huvudsak vid hårda underlag. Om hoppborgen ställs upp på gräs kan mattor ändå behöva läggas ut om marken är hård.

Om olyckan är framme

Se till att den som skadats får hjälp
Utrym hoppborgen under tiden om det behövs.

Rapportera olyckan till uthyraren
Om en olycka eller ett tillbud sker, bör detta dokumenteras så detaljerat som möjligt.

Anmäl till Konsumentverket
Olyckor som kan förknippas med en farlig vara och/eller tjänst ska anmälas till Konsumentverket. Blanketten Underrättelse om olycka/tillbud inom tjänsteområdet finns på http://www.konsumentverket.se/for-foretag/produktsakerhet/sakerhetsansvar-for-tjanster/

Vilka krav gäller?
Rekommendationerna är till största del baserade på produktsäkerhetslagen (2004:451) samt säkerhetsstandarden EN 14960:2013 ”Hoppborgar och liknande uppblåsbar utrustning – Säkerhetskrav och provningsmetoder”

Vem har ansvar för vad

Uthyraren
Är personen eller organisationen som hyr ut hoppborgar. Uthyraren har det övergripande ansvaret för hoppborgen som innefattar bland annat underhåll. Uthyraren ska förse operatören med användar-och säkerhetsinstruktioner så att hoppborgen kan användas på ett säkert sätt.

Operatören
Är personen som är utpekad av uthyraren att ha ansvaret för hoppborgen hela tiden den används. Operatören är oftast den som står på hyreskontraktet och bör vara minst 18 år. Operatören ansvarar för att det inte är för många personer i hoppborgen samtidigt.

Assistenten
Är en person som arbetar under operatören och hjälper till vid användandet av hoppborgen med exempelvis övervakning. Assistenten bör vara minst 16 år.

Foto: Shutterstock

Bilaga 3
Pressmeddelande: Varning för obemannade hoppborgar

Varning för obemannade hoppborgar

Pressmeddelande 19 juni 2017
Under de senaste åren har flera barn skadat sig när de trillat ned från hoppborgar. Nu varnar Konsumentverket för lek i obemannade hoppborgar.

Konsumentverket har fått in ett antal anmälningar om att barn har skadat sig när de lekt i hoppborgar. Det har varit allvarliga skador såsom skallskador och frakturer som har skett när barnen klättrat upp på hoppborgens väggar och sedan trillat ned från utsidan.

En enkät som Konsumentverket har låtit göra visar också att skador ofta sker när det är för många barn samtidigt i hoppborgen och att det då inträffar kollisioner.

Båda dessa skadescenarion kan undvikas om det är någon som övervakar leken.

Det finns säkerhetsregler för de som ställer upp hoppborgar för allmänheten att de är skyldiga att övervaka den. Är inte hoppborgen övervakad ska den plockas ner.

Låg kännedom om säkerhetsregler

Konsumentverket gick i fjol sommar ut med information om säkerhetsreglerna till företag som hyr ur hoppborgar. Sedan dess har även Konsumentverket varit i kontakt med en grupp företag som förstått sitt ansvar och inlett ett samarbete med att höja säkerheten.

– Hoppborgar är ett bra sätt att aktivera barn och vi vill att barn ska kunna leka på ett säkert sätt. Tyvärr har kännedomen om säkerhetsreglerna varit låg hos de företag som hyr ut hoppborgar, säger Anna Ekegren, utredare vid Konsumentverket.

En första rimlig målsättning, menar Konsumentverket, är att alla hoppborgar är övervakade under sommaren 2017. Sedan återstår det att arbeta vidare med övriga delar av säkerhetsreglerna.

För att kunna övervaka att reglerna följs vill Konsumentverket ta hjälp av allmänheten.
– Ser man en hoppborg som är obevakad på till exempel den lokala marknaden, fotbollscupen eller utanför mataffären, ta ett foto och skicka till Konsumentverket.

Kontakt:

Kontakta presstjänsten vid fler frågor eller kommentarer presstjanst@konsumentverket.se eller tel 054-19 40 20

Om du ser en hoppborg som du tycker ser osäker ut så vill Konsumentverket gärna få veta det. Notera om det finns personal som övervakar, om det finns stötdämpande material runt alla sidor på entré, om den står på hårt underlag och om den är förankrad. Ta gärna en bild på

hoppborgen; både översiktsbild och detaljbilder på entrén och skicka in till Konsumentverket tillsammans med vilken plats hoppborgen fanns, till exempel ”stadsfestivalen i Storstaden” Skicka bilden till konsumentverket@konsumentverket.se och skriv "Hoppborg i orten X" i ämnesraden.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad
Telefon: 0771-42 33 00. **konsumentverket.se**